

PUTNU VĒROŠANA BABĪTES EZERĀ UN TĀ APKĀRTNĒ

Babītes ezers, kas izveidojās pirms ~ 3000—4000 gadiem, sekam līcim atdaloties no Litorīnas jūras, mūsdienās ir kļuvis par iecienītu aktīvās atpūtas vietu vietējiem iedzīvotājiem un viesiem. Babītes ezers piedāvā aizraujošas iespējas ne tikai makšķerniekiem, bet arī putnu vērotājiem – Babītes ezera teritorija ir nozīmīga barošanās un ligzdošanas vieta dažādām Latvijā sastopamām ūdens un sauszemes putnu sugām. Kopumā Babītes ezerā un tā apkārtnē novērotas gandrīz 200 dažādas putnu sugas, no tām ~ 35—40 sugu putni ligzdo ezera apkaimē, tai skaitā, arī 15 Eiropā apdraudētas putnu sugas (lielais dumpis, mazais dumpis, ragainais dūkuris, niedru lija, grieze u.c.). Daudzi putni, to starp ar ūdeņiem saistītie putni, Babītes ezera teritorijā ir sastopami visa gada garumā. Tomēr lielākais putnu pieplūdums gan sugu daudzveidības,

gan putnu skaita ziņā ir novērojams pavasarī, kad šeit ir iespējams vērot gājputnu atgriešanos, ieklausīties ne tikai lielo ķiru daudz balsīgajā korī, bet arī izbaudīt dziedātājputnu un citu putnu balsu daudzveidību. Savukārt vasaras sezonā ir iespējams vērot, kā putnu jaunā paaudze apgūst izdzīvošanai svarīgas iemaņas.

Vasaras izskaņā un rudens sezonā Babītes ezera apmeklētājiem svarīgi ņemt vērā, ka, sākot no augusta, Babītes ezerā ir atļautas ūdensputnu medības, tāpēc rudenī šeit nav vērojama liela putnu koncentrācija. Savukārt, sākoties ziemas sezonai, kad vien ezeru neklāj ledus kārta, šeit mēdz pulcēties paugurknābja gulbji un citi ūdensputni.

Aicinām Babītes ezera viesus visos gadalaikos būt vērogiem skatītājiem un klausītājiem un iepazīt arī savus lidojošos kaimiņus – putnus!

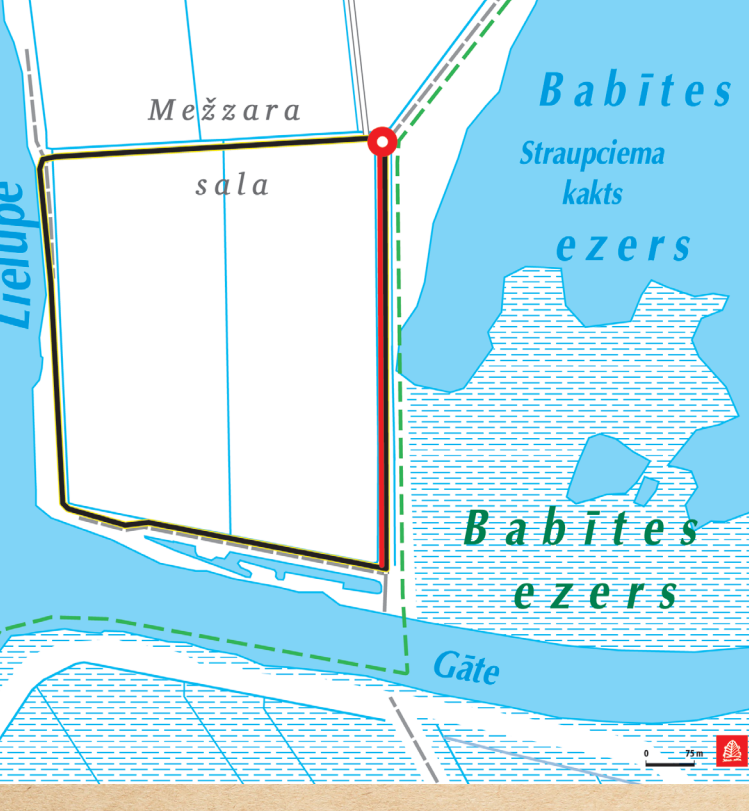
ATCERĪETIES – BAUDOT PASTAIGAS GĀTES POLDERĪ,
NEATSTĀJIET AIZ SEVIS ATKRITUMUS –
KO ATNESI, TO AIZNESI!

Uzzini vairāk par putniem un
iesaisties putnu vērošanā: www.lob.lv
Ziņo par putnu novērojumiem: www.dabasdati.lv

Šis materiāls ir sagatavots ar Babītes novada pašvaldības līdzfinansējumu projekta "Iepazīsti Babītes novada dabu! 2020" ietvaros.

Fotogrāfijas: Selga Bērziņa (cekluldūkuris, lielā gaura, meža zoss, niedru lija, pļavu tilbite, ķīvīte, niedru stērste, ceru kauķis, dzērve),

Edgars Lediņš (paugurknābja gulbis, lielais ķiris, upes zīriņš, meža pīles, laucis, baltais gārnis, zivju gārnis, lauku balodis), Imants Jakovļevs (grieze), Roger Hatcliffe (www.wikipedia.org; lielais dumpis), www.wikimapia.org (Babītes ezers).

PASTAIGU MARŠRUTI

APĻVEIDA (🚶) ~ 3km | (🕒) 1 h | **melna līnija**

Maršruta sākumā dodieties pa polderi, kur kreisajā pusē pavaras skats uz Babītes ezeru, bet labajā – uz kanālu un laukiem, līdz Gātes upei, tad nogriežieties pa labi un tālāk dodieties pa ceļu starp diviem kanāliem (labajā un kreisajā pusē) līdz vietai, kur Gātes upe saplūst ar Lielupi – Mežzara salas dienvidrietumu stūrī. Tālāk nogriežieties pa labi un turpiniet ceļu taisni līdz nākamajam ceļam, tad nogriežieties pa labi un šī ceļa posma galā vēlreiz pa labi. Noteikti jau redzēsiet atstāto mašīnu un būsiat sasnieguši maršruta sākuma punktu. Šis maršruts ir ieteicams pavasarī, vasaras sākumā (līdz jūnija beigām), jo vasaras otrajā pusē šajā teritorijā ir raksturīga izteikta veģetācija (augsti, biezi niedrāji, citi augi), kas savukārt šajā apkārtnē pievilina dažādas tauriņu sugas

LĪNIJVEIDA (🚶) ~ 1 km | (🕒) 20-30 min | **sarkana līnija**

Maršruta sākumā dodieties pa polderi, kur kreisajā pusē pavaras skats uz Babītes ezeru, bet labajā – uz kanālu un laukiem, līdz Gātes upei. Atgriežieties atpakaļ pa šo pašu ceļu.

PUTNU VĒROŠANAS MARŠRUTS PIE GĀTES POLDERA

Putnu vērotājiem un citiem Babītes ezera apmeklētājiem, kas ierodas Gātes polderī, vietā, kur Gātes upe savieno Lielupi un Babītes ezeru, ir iespēja iepazīt Babītes ezeru un tā apkārtni, izejot divus pastaigu maršrutu variantus poldera dienvidu galā. Gātes polderis piedāvā unikālu pastaigu maršrutu, jo polderi no trim pusēm ieskauj dažādas ūdenstilpes – Babītes ezers, Gātes upe un Lielupe. Lai nokļūtu polderī, jānogriežas pa kreisi no A10 šosejas, jāizvēlas ceļš, kas ved uz Gāciemu (Mucenieku ceļš), tad jādodas Straupciema virzienā un jānogriežas pa ceļu,

kas ved Gātes upes virzienā, grantētais ceļš turpinās gandrīz līdz poldera dienvidu galam. Vietā, kur grantētais ceļš pagriežas pa labi Lielupes virzienā – ir maršruta sākuma punkts (sarkans aplītis), tur iesakām atstāt automašīnu. Automašīnas jānovieto ceļa malā, lai netraucētu pārējo satiksmi un piebraukšanu pie apkārtnē esošajiem laukiem.

Pēc automašīnas novietošanas, tālāk pa polderi var doties ar kājām, ejot pa iebrauktajām sliedēm vai iebrauktajiem ceļiem, kas ved pa polderiem.

ROMANTIKAS SIMBOLS

Babītes ezerā ir sastopama Latvijā visbiežāk sastopamā gulbju suga – **paugurknābja gulbis** (*Cygnus olor*). Šie lie-

lie, krāšņie putni var uzturēties Babītes ezera visa gada garumā – pavasarī uz ezera

var novērot gulbju pāru rieta

rituālos, bet no vasaras vidus

jau sastopami jaunie vecāki

kopā ar mazuļiem. Savukārt

ziemā, ja ezers nav aizsalis,

var novērot pat lielus ziemo-

jošo gulbju barus.

PĪĻU KAIMIŅI – GAURAS

Babītes ezerā teju visa gada garumā var sastapt arī **lielās gauras** (*Mergus merganser*) – vidēji liela izmēra pīļu dzimtas putnus ar uz leju ieliektu “nadziņu” knābja galā. Gaurām, tāpat kā meža pīlēm un daudzām citām putnu sugām, raksturīgs dzimumu dimorfisms: tēviņi ir nedaudz lielāki nekā mātītes, un katram dzimumam ir atšķirīgs

apspalvojums un krāsojums.

Tēviņiem ligzdošanas sezonā

ir balti sāni un vēders, gal-

va melna ar metāliski zaļu

spīdumu, knābis sarkans.

Mātītes ir pelēcīgas, ar gaiši

pelēkām vai baltām krūtīm,

gaiši brūnu vēderu, galva gai-

ši brūna ar baltu zodu un sar-

kanbrūnu knābi. Ārpus vairo-

šanās sezonas tēviņi izskatās

līdzīgi mātītēm.

PAVASARA RIESTA DEJAS

Pavasārī Babītes ezers sniedz lielisku iespēju novērot putnu rieta rituālus – īpaši krāšņi to demonstrē **cekuldūkuri** (*Podiceps cristatus*), Latvijā ligzdojoši ūdensputni, kas pēc barības nirst ūdenī. Sākot no pavasara, ezerā var novē-

rot, kā cekuldūkuri izrāda

savstarpējos uzmanības ap-

liecinājumus, bet vēlāk, va-

saras otrajā pusē vecāki jau

ir redzami kopā ar mazuļiem.

Cekuldūkuri barību iegūst

nirstot. Barībā ietilpst zivis,

dažādi bezmugurkaulnieki,

gliemji un vēžveidīgie, kā arī

nelieli abinieki.

NESKATI VĪRU PĒC CEPURES, SKATI PĒC PLEZNĀM

No vidēja izmēra ūdensputniem Babītes ezeru kā barošanās un ligzdošanas vietu ir iecienījuši arī **lauči** (*Fulica atra*) – bieži sastopami ūdensputni, kurus viegli pamanīt, pateicoties baltajai pierai, kas kontrastē ar putna melno apspalvojumu.

Lauči ir teritoriāli, tāpēc pa-

vasarī, pārošanās sezonā

lauču tēviņi mēdz savā starpā

cīnīties par labākajām terito-

rijām. Līdzīgi kā meža pīles,

arī lauči ir visēdāji – pārtiek

no augiem, dažādiem nelie-

liem bezmugurkaulniekiem,

citu putnu olām, aļģēm, sēk-

lām un augļiem.

“UPĒ NAKTĪ PĪLES KLIEDZ...”

Babītes ezerā, tāpat kā citās Latvijas ūdenstilpēs, visa gada garumā ir sastopamas **meža pīles** (*Anas platyrhynchos*). Tām ir izteikts dzimumu dimorfisms – tēviņus viegli atpazīt pēc spilgti oranždzeltenā knābja un metāliski zaļā galvas krāsojuma, kas “pa-

zūd” pēc rieta perioda pava-

sara beigās un atkal parādās

rudenī. Turpretī mātītes visu

gadu ir neuzkrītoši brūn-

raibas – šāds ietērps palīdz

mazuļu audzināšanā (par pī-

lēniem rūpējas tikai mātītes).

Meža pīles ir visēdājas, to ba-

rībā ietilpst sauszemes augi,

ūdensaugi, vaboles, gliemeži

u. c. nelieli dzīvnieki.

KAS SKRAPSTINA UN KREKŠKINA NIEDRĒS?

Babītes ezera un tā apkārtnes niedrājos jūnijā un jūlijā bieži var dzirdēt neparastas, krekšķošas putnu dziesmas. Viens no niedrēs biežāk sastopamajiem “krekšķinātājiem” ir **ceru ķauķis** (*Acrocephalus schoenobaenus*), neliels kāpelētājķauķu dzimtas dziedātājputns.

Tēviņiem ir raksturīgas daudzveidīgas un sarežģītas dziesmas – viens dziedāšanas fragments ilgst apmēram 20–40 sekundes, reizēm pat ilgāk par vienu minūti, pēc tam seko īsa, 1–2 sekunžu pauze, tad seko nākamā dziesmas sekvenca. Dziesma nekad neskan vienādi, jo tēviņi mēdz iekļaut dziesmā arvien jaunus elementus, un tie spēj atdarināt arī citu putnu dziesmas. Ceru ķauķi ir gājputni, tie ziemo Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras, un tiem ir viens no garākajiem mazo putnu migrācijas lidojumiem – vienā virzienā.

PRESES NAMA JUMTA IEKAROTĀJI

Babītes ezerā uzturas un ligzdo arī citi kaiju dzimtas putni, piemēram, **upes zīriņi** (*Sterna hirundo*), kas gan Eiropā, gan Latvijā ir aizsargājama suga. Līdzīgi kā lielie ķīri, arī zīriņi veido kolonijas. Upes zīriņi ir gājputni, un lielākā daļa Eiropā ligzdojošo

upes zīriņu ziemo Āfrikas rietumos vai dienvidos. Tie barojas ar zivīm, kuras tie ķer, ienirstot ūdenī no lidojuma. Interesants fakts – upes zīriņi ļoti bieži izlaiž fekālijas uz savu pretinieku galvām, bet to nekad nedara pie savām ligzdām.

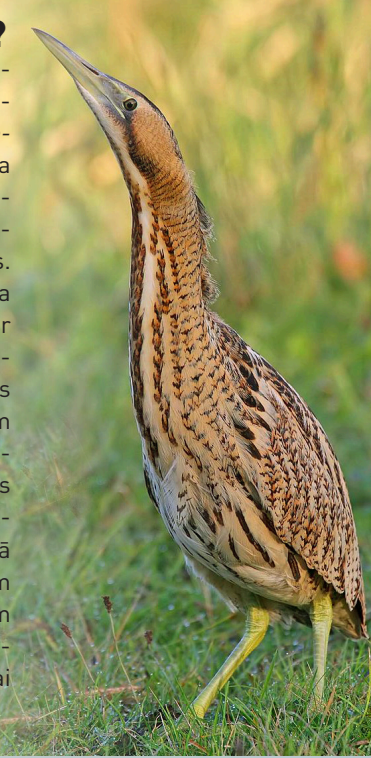
GĀGANU KARI

Līdz ar pavasara atnākšanu Babītes ezera apkārtni ieskandina **lielie ķīri** (*Larus ridibundus*) – Latvijā izplatīti kaiju dzimtas putni, kas mīt pie dažādām ūdenstilpnēm un kurus vasarā viegli pamānīt pēc tumšā galvas virs-

puses krāsojuma. Līdzīgi kā cilvēki, ķīri ir ļoti sociāli un dzīvo lielās kolonijās. Babītes ezerā migrācijas un ziemošanas periodos tie uzturas, lai barotos un atpūstos, savukārt vasaras sezonā tie šeit ligzdo.

KAS PŪŠ PUDELĒ?

Viens no visvieglāk sadzirdamajiem Babītes ezera iemītniekiem ir **lielais dumpis** (*Botaurus stellaris*), vidēja auguma gārņu dzimtas putns, kas uzturas un ligzdo ar niedrēm aizaugušos ezeros un zivju dīķos. Tēviņu sauciens, kas atgādina bulļa māvienu, rieta laikā ir dzirdams līdz pat 2 km attālumā. Dumpis pamatā barojas ar zivīm, kā arī ar nelieliem dzīvniekiem, vardēm, kukaiņiem un gliemjiem. Interesants fakts – tēviņi ir poligāmi un vienas ligzdošanas sezonas laikā tie var sapāroties ar vairākām mātītēm, visbiežāk līdz piecām dažādām mātītēm vienā sezonā. Par mazuļiem rūpējas tikai mātītes.

GĀJPUTNU LAIKS

Rudens un pavasara migrāciju laikā Babītes ezers un tā apkārtnē ir laba vieta gājputnu vērošanai. Šeit var novērot, piemēram, **meža zosis** (*Anser anser*), kas ir lielākā no visām pelēkajām zosīm – tām ir pelēka galva, kakls un

mugura, mazliet gaišāks vēders un balta aste, knābis un kājas rozīgi oranžas. Atsevišķi pāri mēdz Latvijā ligzdot – abi vecāki rūpējas par mazuļiem, un ģimene paliek kopā arī migrācijas un ziemošanas laikā.

DŪDIEVIŅA RADINIECE

Babītes ezera teritorijā var sastapt arī dažādas bridējputnu sugas, piemēram, **plāvu tilbīti** (*Tringa totanus*) – Latvijā ligzdojošus tārtiņveidīgos putnus. Pieaugušajiem putniem ir garas, koši oranžas kājas, brūnraibs apspalvojums un vidēji garš knābis ar melnu galu. Tilbītes barojas ar nelieliem bezmugur-

kaulniekiem (kukaiņi, tārpī, gliemji, vēžveidīgie un zirnekļi), kurus tās meklē ūdenskrātuvju sērēs, dubļos, pludmales smiltīs un oļos. Tās, tāpat kā vairums citu bridējputnu, ir gājputni, tās pārziemo Rietumeiropā, Vidusjūras reģionā, Tuvajos Austrumos un tropiskās Āfrikas piekrastēs.

NIEDRĀJU IEMĪTNIEKI GĀRŅI

Babītes ezerā salīdzinoši zivju gārnis pavada lielāko viegli pamanāmi ir tur mītošie gārņu sugu pārstāvji – lielais **baltais gārnis** (*Ardea alba*), kuram ir pilnībā balts apspalvojums, gaiši dzeltens knābis un melnas kājas, un **zivju gārnis** (*Ardea cinerea*), kura apspalvojums ir zilpelēkā krāsā, kas ļauj tam vizuāli “saplūst” ar ūdeņiem, kuros

zivju gārnis pavada lielāko dienas daļu. Gārņi pamatā pārtiek no dzīvnieku izcelsmes barības – zivis, vārdes, vēžveidīgie, gliemji un nelieli zīdītāji (pārsvarā grauzēji). Medījumu tie norij veselu. Gārņi lielākoties ir gājputni, tie parasti migrē nakts laikā, lidojot individuāli vai nelielās grupās.

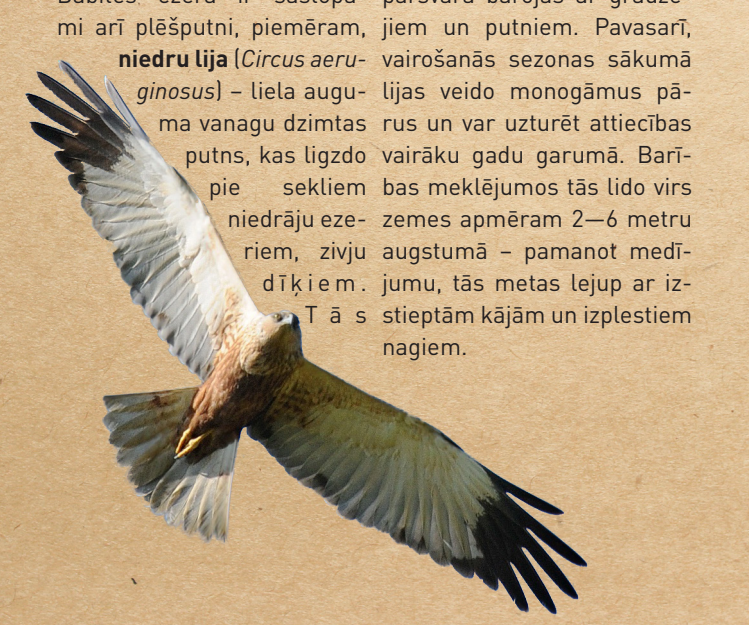
“AIZLIDO DZĒRVES...”

Viens no vieglāk atpazīstamajiem Latvijas gājputniem ir **dzērve** (*Grus Grus*). Pavasara un rudens migrāciju laikā dzērļu pārlidojumus var novērot arī Babītes ezera teritorijā. Dzērves pārziemo Eiropas dienvidos un Āfrikas

ziemeļos. No ziemošanas vietām dzērves atgriežas Latvijā marta beigās vai aprīļa sākumā, un rudenī atkal dodas projām. Dzērves veido monogāmus pārus uz mūžu. Dzērves var sasniegt 30–40 gadu vecumu.

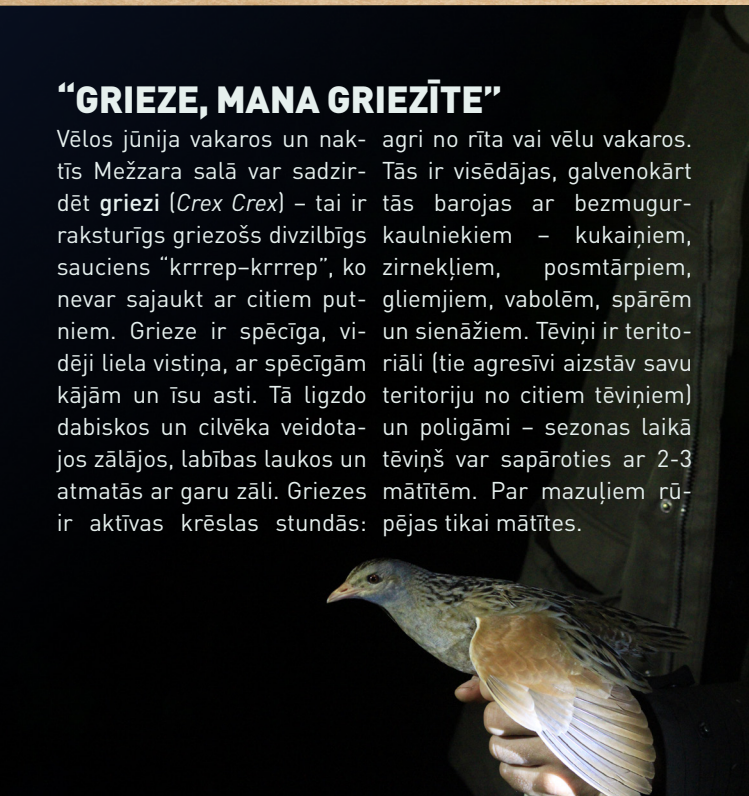
PLĒŠPUTNS, NO KURA BĪSTAS ŪDENSPUTNI

Babītes ezerā ir sastopami arī plēšputni, piemēram, **niedru lija** (*Circus aeruginosus*) – liela auguma vanagu dzimtas putns, kas ligzdo pie sekliem niedrāju ezeriem, zivju dīķiem. Tās pārsvarā barojas ar grauzējiem un putniem. Pavasarī, vairošanās sezonas sākumā lijas veido monogāmus pārus un var uzturēt attiecības vairāku gadu garumā. Barības meklējumos tās lido virs zemes apmēram 2–6 metru augstumā – pamanot medījumu, tās metas lejup ar izstieptām kājām un izplestiem nagiem.

“GRIEZE, MANA GRIEZĪTE”

Vēlos jūnija vakaros un naktīs Mežzara salā var sadzirdēt **griezi** (*Crex Crex*) – tai ir raksturīgs griezošs divzilbīgs sauciens “krrrep–krrrep”, ko nevar sajaukt ar citiem putniem. Grieze ir spēcīga, vidēji liela vistiņa, ar spēcīgām kājām un īsu asti. Tā ligzdo dabiskos un cilvēka veidotajos zālajos, labības laukos un atmatās ar garu zāli. Griezes ir aktīvas krēslas stundās: agri no rīta vai vēlu vakaros. Tās ir visēdājas, galvenokārt tās barojas ar bezmugurkaulniekiem – kukaiņiem, zirnekļiem, posmtārpiem, gliemjiem, vabolēm, spārēm un sienāžiem. Tēviņi ir teritoriāli (tie agresīvi aizstāv savu teritoriju no citiem tēviņiem) un poligāmi – sezonas laikā tēviņš var sapāroties ar 2-3 mātītēm. Par mazuļiem rūpējas tikai mātītes.

“UN VĒL TAGAD TĀS ĶĪVĪTES KLIEDZ...”

Pie Babītes ezera apkārtnē sastopamajiem gājputniem jāpiemin arī **ķīvītes** (*Vanellus vanellus*) – tārtiņu dzimtas bridējputni, kuriem Lidojumā ķīvīti var viegli atpazīt pēc garajiem, platajiem, nopalošajiem spārniem un svaidīgā lidojuma – tās bieži maina lidojuma augstumu un virzienu. Pirms došanās uz ziemošanas vietām ziemo Rietumeiropā, Vidusjūras reģionā, Ziemeļāfrikā, Tuvajos Austrumos un citur ķīvītes pulcējas lielos baros, bieži sasniedzot līdz pat vairākiem simtiem putnu. Ķīvītes ir ļoti vokālas – tās viena ar otru komunicē ar dažādiem saucieniem veidiem.

KAS NIEDRĒS TINKŠĶ KĀ ZVANIŅŠ?

Vēl viens Babītes ezera niedrēs bieži sastopams dziedātājputns ir **niedru stērste** (*Emberiza schoeniclus*), kuru viegli atpazīt pēc tumšā galvas krāsējuma – tēviņiem galva ir melna, mātītēm pelēkbrūna. Niedru stērstes barojas ar bezmugurkaulniekiem, sēklām un citām augu daļām. Tās veido monogāmus pārus, un ligzdu būvē mātītes. Rudenī šie putni dodas uz ziemošanas vietām Eiropas rietumos, dienvidos vai uz Ziemeļāfriku.

